

Журавська Н. С.
Національний університет біоресурсів
і природокористування України

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ АГРАРНОЇ ОСВІТИ

У статті висвітлюються особливості сучасної вищої аграрної освіти та її зв'язок з економікою, наукою і культурою суспільства.

Ключові слова: аграрна освіта, університет, бакалавр, магістр, спеціаліст, система освіти, студент.

Перш ніж перейти до висвітлення особливостей організації вищої освіти країн ЄС, розглянемо характерні риси аграрної освіти. Вища аграрна школа посідає своє провідне місце в системі неперервної освіти. Вона прямо й опосередковано пов'язана з економікою, наукою, технологією і культурою суспільства в цілому. Тому її розвиток є важливою складовою частиною стратегії загального національного розвитку [1, с. 5; 2, с. 156-157].

Слід зауважити, що вища аграрна освіта країн ЄС, зокрема початкового етапу західноєвропейської інтеграції і Великобританії, має великий потенціал і стоїть на шляху поєднання наукових відкриттів у галузі сільського господарства з педагогічними інноваціями в академічних і галузевих вищих навчальних закладах: Франція – коротка сільськогосподарська освіта налічує 132 сільськогосподарські ліцеї, тривала сільськогосподарська освіта – 10 вищих сільськогосподарських шкіл і 2 університетські інститути (складаються з департаментів, факультетів, інститутів, науково-дослідних центрів), де отримують відповідно ступінь бакалавра та магістра, доктора наукових досліджень.

Великобританія – сільськогосподарська освіта налічує 15 університетських шкіл (складаються із коледжів, шкіл, факультетів, науково-дослідних центрів), де отримують відповідно ступінь бакалавра, магістра науки (MSc), доктора філософії (Mphil), доктора науки (EdD) [3]. Німеччина – сільськогосподарська освіта включає 12 університетських інститутів (факультети, інститути, відділи (кафедри), науково-дослідні центри), де отримують ступінь бакалавра, магістра, доктора науки.

Сільськогосподарська освіта Італії включає 17 університетських шкіл, що поділяються на департаменти, факультети, школи професійної спеціалізації, інститути, де отримують відповідно ступінь бакалавра, магістра та доктора науки. Нідерланди – сільськогосподарську освіту з наданням ступенів бакалавра та магістра, доктора науки студенти отримують у Вагенінгенському сільськогосподарському університеті, 3 університетських школах та 50 університетах професійної освіти (Hogescholen), які мають школи, інститути, групи (факультети), відділи

(кафедри).

Сільськогосподарська освіта Бельгії включає 2 університетські школи, 12 університетських коледжів, що поділяються на департаменти, факультети, групи (інститути), відділи (кафедри), науково-дослідні центри, де отримують ступінь бакалавра та магістра, доктора філософії та доктора науки. Люксембург – сільськогосподарська освіта надається у Люксембурзькому університеті зі ступеня бакалавра та магістра і поділяється на інститути, факультети, науково-дослідні центри. Австрія має 2 університети сільськогосподарського напрямку, що складається з інститутів та факультетів, де надається ступінь бакалавра і магістра, доктора філософії та доктора (габілітованого) науки.

В останніх дослідженнях французьких учених зазначено, що особливістю короткої сільськогосподарської вищої освіти у Франції (Voc+2) є: сильна професіоналізація: чергування теорії (за участю фахівців) і здійснення технологічних операцій у майстернях, що належать кожному ліцею, під час обов'язкових стажувань; зв'язки під час стажувань із громадськими (культурні соціальні установи) і міжнародними (підрозділи місцевих ініціатив) установами; забезпеченість житлом студентів усіх професій сільськогосподарського виробництва [3, с. 26].

Тривала вища сільськогосподарська освіта (через 3 роки – ступінь магістра): агрономічна, ветеринарна і ландшафтний дизайн, це: 26 установ (19 державних, 7 приватних), 20 інженерних шкіл, 4 ветеринарні школи, 1 школа пейзажу, 1 центр освіти професорів.

Кожен підрозділ освіти включає теоретичне навчання, розподілене між викладачами-дослідниками високого рівня, які визнані у міжнародній і практичній діяльності; проводяться дослідження у лабораторіях і на місцевості (стажування на підприємствах) та здійснюється прикладна і фундаментальна діяльність досліджень. Навчальні заклади з підготовки викладачів-аграрників у Франції включають: Вищі педагогічні школи, Інститут педагогічної освіти викладачів (ІПОВ) при Вищій агрономічній школі у Тулузі (ENFA), педагогічні інститути при університетах (IUFM).

Таким чином, систему вищої освіти Франції можна представити схематично: 18 років – перший цикл (DEUG); 21 рік – другий цикл (Licence) (бакалавр); 22 роки – другий цикл (магістр); 23 роки – третій цикл (DEA або DESS); 24 роки – 3 роки – Doctorat (в Україні відповідає аспірантурі).

В Англії є декілька варіантів підготовки до вищої освіти [1, с. 9-11]: на базі приватної середньої школи або коледжу продовженої освіти Independent 6-form Colleges (цілеспрямоване вивчення декількох вузьких предметів протягом 1 або 2 років для вступу до університету). З дипломом англійського професійного коледжу можна без іспитів бути зарахованим на

другий курс ВНЗ. Студенти, що закінчили два курси шотландського коледжу, можуть вступити відразу на третій курс університету. IB – (International Baccalaureate) Міжнародний бакалаврат – 2-річна програма, створена для студентів 16–18 років, що бажають вступити до будь-якого університету світу за межами Великобританії.

Як показали останні дослідження, якщо система професійних коледжів і спеціалізованих інститутів у Великобританії достатньо однорідна, то університетський сектор вищої освіти відрізняється високим ступенем внутрішньої диференціації. Істотну неоднорідність вносять територіальні відмінності. Найменша кількість ВНЗ у Північній Ірландії (2 університети) й Уельсі (2 університети і 4 університетські коледжі), найбільша – в Англії (77 університетів). Освітні системи цих історичних областей практично не відрізняються. У Шотландії, де діють 14 університетів (включаючи Відкритий університет, що охоплює територію всього Сполученого Королівства) і 9 університетських коледжів, освітня система більш самобутня. Випускні іспити у школі, тривалість навчання в бакалавраті (чотири роки замість англійських трьох), система управління, фінансування й оцінки якості навчання в університетах там помітно відрізняються від загальнобританських. Система вищої освіти Ірландії включає всього 7 університетів, 13 технологічних інститутів і 8 педагогічних коледжів. Ми можемо зафіксувати в її розвитку ті ж і кризи в управлінні.

Зазначимо, що магістрат і аспірантура (Postgraduate Education) – постградуальна (Postgraduate) освіта. Аспірантура є майже у всіх британських університетах: 2 типи “навчання” – ці курси дають право на отримання вченого ступеня магістра, диплома або свідоцтва. Форма навчання – лекційна. Заняття на таких курсах зазвичай продовжуються один рік. “Дослідницькі” (Research) – форма навчання – лекції і дослідницькі роботи. Для отримання другого диплома (ступеня магістра або доктора наук) необхідна наявність першого диплома, проте не обов’язково з англійського ВНЗ. Навчання на цьому рівні вузькоспеціалізоване, воно триває, як правило, 2 роки. Для вступу потрібен п’ятирічний досвід роботи. Ступінь магістра можна одержати не тільки пройшовши певний навчальний курс, але й за результатами виконання самостійних наукових досліджень. У пакеті документів обов’язково повинні бути рекомендаційні листи з ВНЗ, на деякі спеціальності – і з місця роботи.

Наступна за рівнем кваліфікація – ступінь доктора філософії (Doctor of Philosophy, D. Sc., наприклад, із педагогіки). Для її отримання бакалавру потрібно навчатися в докторантурі, як правило, 3 роки, магістру – 2. Найвищим академічним ступенем є ступінь доктора наук (Doctor of Science, Ph. D.). Він присуджується професорсько-викладацькому складу на основі

серйозних опублікованих наукових праць і авторитету в наукових колах. Кандидати на такий ступінь повинні мати ступінь доктора філософії. Винятки університети роблять для своїх викладачів зі ступенем магістра, але обов'язково вихованців цього університету. Варто вказати, що у Великобританії для того, щоб докторська дисертація була оригінальною, її результати або тези не повинні бути ніде опублікованими [2].

Урядом Німеччини для випускників ВНЗ усіх спеціальностей призначаються стипендії для післядипломного навчання з метою отримання ними додаткової кваліфікації: видається свідоцтво про вищу освіту (Диплом, Диплом Магістра, Сертифікат). Законодавством ФРН передбачено наукові стажування для учених і викладачів ВНЗ. Із 1976 р. у Німеччині до ВНЗ належать, крім університетів, професійні вищі школи (Fachhochschulen). Об'єднані вищі школи Німеччини пропонують програми університетів і спеціальних ВНЗ (Y-модель). В університетах ФРН працює багато відомих учених. У німецьких ВНЗ дають не тільки теоретичну освіту, але й досвід практичної роботи з професії.

За даними останніх досліджень, у Німеччині є три ступені вищої освіти. Перший ступінь вищої освіти – Grundstudium (основний цикл) – продовжується чотири семестри і закінчується складанням проміжних іспитів (Diplom-Vorpru.fung, Zwischenpru.fung). Із 1998 р. введена практика присудження ступеня бакалавра (Baccalaureatus) за результатами проходження основного циклу вищої освіти в університетах і університетах прикладних наук (Fachhochschulen). Другий ступінь вищої освіти – Hauptstudium (головний цикл) – п'ять семестрів, він закінчується випускними іспитами та отриманням ступеня магістра, що заміняє диплом (Diplom); навчання включає дві рівноцінні головні дисципліни або одну домінуючу і дві другорядні. Третій ступінь вищої освіти – Promotion (аспірантура/докторантура).

Таким чином, як показали наші дослідження, із 62 університетів Німеччини 13 пов'язані з аграрною освітою: університет Георга-Августа Геттінгена включає: агрономічний факультет, лісівництва і валдокології, Інститут права, економічних і соціальних наук: соціально-науковий, економічний; університет Падеборна: факультет економічних наук із департаментом: економічна педагогіка та Центр підготовки педагогічних кадрів; Вільний університет Берліна має факультети "Педагогіка і психологія", "Науки про землю", "Економічні науки", "Ветеринарна медицина".

Висновок. Утім, слід погодитися з ученими, що основами функціонування та розвитку системи вищої аграрної освіти як підсистеми педагогічної освіти є: визначення й осмислення її сутності, цілей, суперечностей і рушійних сил розвитку. Аграрна освіта, як і інші соціальні

явища, перебуває в постійному розвитку. Рушійними силами цього процесу є суперечності: вимоги суспільства до освіти і наявний рівень професіоналізму педагогів-аграрників; значне ускладнення професійної діяльності аграріїв, розширення їхніх функцій, необхідність відходу від транслювання, як правило, фактологічної інформації і традиційна підготовка працівників-аграріїв; вузькопрофесійна замкненість фахової діяльності аграрія й необхідність усебічного розвитку його особистості; темпи морального старіння й оновлення знань; зростання обсягів наукової інформації й можливості людини опанувати нею тощо.

Перспективи подальших досліджень. Для освітніх парадигм країн ЄС (Франції, Німеччини, Італії, Бельгії, Нідерландів, Люксембургу, Ірландії, Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії) характерною є загальна спрямованість до інтеграції в цій важливій сфері суспільного життя. В останніх дослідженнях європейських учених зазначається, що у 80-х роках ХХ ст. популярною стає концепція глобальної освіти.

Використана література

1. Das geschlossene Studium der höchsten Schule, die pädagogische Brauchbarkeit, das Erhalten der wissenschaftlichen Stufe des Kandidaten der Wissenschaften und die zusätzlichen wissenschaftlichen Dienstleistungen / HG NW. – Paderborner : HG NW, 2006. – 265 s.
2. Doctor's School of Institute of Education, the London University : The reporting [Електронний ресурс]. – London : the London University, 2007. – 178 p. – Режим доступу : <http://www.ioe.ac.uk/caplits/writingcentre/dissertationdifference.htm#3>. – Назва з екрану.
3. Macdonald R. Academic and educational development: research, evaluation and changing practice in higher education / R. Macdonald, J. Wisdom. – London : Routledge, 2002. – 239 p. – (Staff and educational development series).

ЖУРАВСКАЯ Н. С. Особенности современного высшего аграрного образования.

В статье освещаются особенности современного высшего аграрного образования и его связь с экономикой, наукой и культурой общества.

Ключевые слова: аграрное образование, университет, бакалавр, магистр, специалист, система образования, студент.

ZURAVSKA N. S. Feature of modern supreme agrarian education.

In the article the features of modern higher agrarian education and its connection light up with an economy, science and culture of society.

Keywords: agrarian education, university, bachelor, master's degree, specialist, system of education, student.